

Pensioen in eigen beheer gaat op de schop

BEELD: THINKSTOCK/FDSTUDIO

Tom Loonen

De huidige vorm van het pensioen in eigen beheer heeft zijn langste tijd gehad. Binnenkort maakt staatssecretaris Wiebes zijn plannen bekend.

De directeur-grotaandeelhouder (dga) die zijn pensioen opbouwt in zijn bv staat aan de vooravond van mogelijk grote veranderingen. Naar verluidt zal nog voor het meireces de staatssecretaris van Financiën, Eric Wiebes, met een voorstel komen om de juridische en fiscale knelpunten rondom het pensioen in eigen beheer op te lossen.

Die knelpunten hebben vooral te maken met het verschil tussen de fiscale regels voor de waardering van het pensioen in eigen beheer en de commerciële waardering. Dat verschil — dat oploopt door de huidige lage marktrente — heeft gevolgen voor het uitkeren van dividend uit de bv, maar ook voor het financieren van het nabestaandenpensioen. Al langer bestaan er voornemens om het systeem op de schop te nemen en nu lijkt het echt te gaan gebeuren.

Sinds 1981 mag de dga binnen zijn bv pensioen opbouwen, mits er 'voldoende' middelen zijn om aan de verplichtingen op de balans te kunnen voldoen. Maar wat is 'voldoende'? Daarvoor moeten we terug naar de basis. Hoe werd pensioen in eigen beheer jarenlang gezien? Als een handige belastingbesparing en privébank. Er werd fiscaal premie gereserveerd, vervolgens weer beschikbaar gesteld aan de werkmaatschappij of aan privé geleend voor privédoeleinden.

Zolang het 'human capital' van de dga hoog is, de onderneming goed rendeert en het rendement acceptabel is, is er geen vuiltje aan de lucht. Keert het tij, dan ontstaat er wel een probleem. De onderneming is plotsklaps niet langer het pensioen en het verschil tussen fiscale en commerciële waarde wordt pregnant.

Dat verschil heeft ongewenste effecten. De discrepantie leidt ertoe dat het uitkeren van dividend in veel gevallen onmogelijk is, al is het maar vanwege de onduidelijkheid

hoe de commerciële aanspraak vast te stellen: 'going concern' (conform de accountantsregels per 2014), of op basis van de liquidatiefictie die de Belastingdienst hanteert. De bv kan volgens de Belastingdienst pas dividend uitkeren als het resterende vermogen voldoende is om de koopsom te voldoen die een verzekeraar zou vragen voor het afstorten van het pensioen tegen een vaste indexatie van 2%. Die kosten zijn hoger dan de fiscale verplichtingen op de balans.

Ook het beschikbaar hebben van voldoende vermogen voor het nabestaandenpensioen is nogal eens een 'financiële uitdaging'.

Hoe wil Wiebes dit oplossen? Er zijn diverse opties de revue gepasseerd. De staatssecretaris heeft in juni 2014 een aantal randvoorwaarden genoemd waaraan een oplossing moet voldoen: zo zou het vermogen in de bv beschikbaar moeten blijven voor (de financiering van) de eigen onderneming, moet het mogelijk blijven iets te regelen voor de (eventuele) nabestaanden én moet het budgettair haalbaar (lees: neutraal voor de schatkist) zijn.

Jack Borremans, partner bij LNBB actuarissen + pensioenconsultants publiceert en adviseert regelmatig rondom het pensioen in eigen beheer. Volgens hem is het verkleinen van de kloof tussen fiscale (waarbij tegen een vaste rekenrente wordt gewaardeerd) en commerciële waardering van het pensioen vervangen door een ander doel: het simpelweg afschaffen van de huidige systematiek. Daarvoor in de plaats komt Wiebes waarschijnlijk met de variant van de 'Oudedags Bestemmings Reserve' (OBR).

Borremans: 'Vergelijk deze met een tussenvorm van de huidige Fiscale Oudedagsreserve (FOR) en een bancaire lijfrente in eigen beheer.' In de werkzame periode kan de vennootschap een spaarpot vullen, zonder rente (om nieuwe waarderingsissues te voorkomen). Op de pensioendatum wordt de opgebouwde spaarpot (indien in eigen beheer) in twintig jaar lineair uitgekeerd.

Cruciaal zal de vraag zijn of de gecreëerde spaarpot al dan niet tot het eigen vermogen kan worden gerekend; dat heeft immers grote gevolgen voor het dividendbeleid.

Wat de overstap van oud naar nieuw betreft, ziet Borremans twee mogelijkheden. Zo zou Wiebes de huidige wetgeving kunnen handhaven voor bestaande pensioenen. Er is immers civiel-juridisch een pensioen toegezegd waar ook de partner van de dga rechten aan kan ontleen. Een andere mogelijkheid is dat er geen overgangsregime komt en de bestaande pensioenvoorzie-

Aanleiding
Tussen fiscale en commerciële waardering gaapt een groot gat

Rekenrente
Fiscaal wordt pensioen tegen vaste rekenrente gewaardeerd

Koopsom
Werkelijke kosten aankoop lijfrente bij verzekeraar zijn veel hoger

Alternatief
Veelgenoemde variant is 'Oudedags Bestemmings Reserve' (OBR)

ning verplicht wordt omgezet in het nieuwe stelsel waarbij de dga het civiel-juridische probleem volgens Wiebes maar 'aan de ontbijttafel moet oplossen'. Anders gezegd: de echtelieden zullen samen de financiële consequenties van vooroverlijden moeten bespreken en of er daadwerkelijk voldoende vermogen beschikbaar is voor de nabestaande(n).

En wat te denken van de aanspraak op het ouderdompensioen bij echtscheiding? Zou dra het ouderdompensioen anders wordt ingevuld, is het dan nog wel deelbaar?

Een deugdelijk overgangsregime is hoe dan ook wenselijk; met uitsluitend stopzetten van de pensioenopbouw is het probleem natuurlijk niet opgelost. Het waarderingsverschil blijft. En hopen op betere tijden waarbij de rente hoger is en het economisch beter gaat met de werkmaatschappij is ook weinig visionair.

Hoe kan de dga voorsorteren? Als het goed is, is er al gereageerd op de lage rentes. 'Een deel van het vermogen beleggen in zakelijke waarden heeft natuurlijk wel gendeerd', aldus Borremans. 'Je ziet daarbij dat de betrokkenen het pensioen in eigen beheer nog te weinig als oudedagsvoorziening beschouwen. Hier onderscheiden de echt goede financieel adviseurs zich.'

Ook ten aanzien van het nabestaandenpensioen is goed advies essentieel. Uitsluitend het zakelijk waarderen van het vooroverlijdensrisico als papieren dekking van het nabestaandenpensioen is geen optie, een overlijdensrisicoverzekering voor de partner wel. Uiteindelijk ziet Borremans het 'defiscaliseren' van pensioen in eigen beheer als de meest logische optie. Andere oplossingen leiden snel tot administratieve problemen. Er moet een goed overgangsregime worden gevonden voor de huidige situatie waarna er vervolgens bijgespaard kan worden in box 3 of een 'echt' pensioen kan worden opgebouwd bij bank of verzekeraar.

Tom Loonen is directeur Wealth Management Services bij Insinger de Beaufort en hoogleraar aan de VU-VBA opleiding Investment Management.

